

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt VI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

cium, claves regni caelorum, non verò terreni, & pascendas oves commisit. Itaque non bene merentur de Romano Pontifice, neque de Regibus Christianis, qui auctoritatem harum dignitatum in Ecclesia Christiana ex institutis Iudaicis metiuntur. Neque enim Pontifex Maximus rerum sacrarum jurisdictione vi pontificatus potiebatur, sed tantum ut unus è collegio magni Synedrij, si in id adlectus fuisset suffragiis Senatorum. Neque penes Reges Iudaeorum adeo soluta & libera erat rerum administrandarum potestas, quin à magno Synedrio sapissime in rebus controversis penderent. Et ut rem uno verbo expediam, nulla potest, in hoc quidem capite, institui comparatio inter Synagogam & Ecclesiam: quia quæ apud illam erant permixtæ & confusæ jurisdictiones, apud hanc sunt discretæ & omnino separatae.

CAPVT VI.

Synopsis.

I. Inquiritur quid liceat Principibus circa res ecclesiasticas. Controversias fidei legibus suis dirimere non possunt. Probatur exemplis, & rescripto Theodosij.

II. Item Valentiniani rescripto, & rescripto.

III. Et ex Ambrosio, & Concilio Aquileiensi.

IV. Iis Conciliis interesse poterant Principes, ubi agebatur de fide. Explicatum rescriptum Theodosij, quo decernit ut Florentius Patricius interfit synodo, quia agit de fide. Cur laici possint interesse tractatibus fidei, ex Nicolao & Octava Synodo.

V. Rejcta à Maximo Abbate Græcorum opinio, qui Principi jus sacerdotij & de dogmatibus statuendi vindicabat. Imperator inter laicos recensetur in precibus sacrificij. Ius docendi & ritulus Epistimonarchæ tributa Imperatori à posterioribus Græcis. Quod alienum à mente veterum docetur ex Theodoro.

VI. De ritibus & ceremoniis decernere non potest Princeps. Notatus Iustinianus.

VIDEAMUS ergo absque ullo veteris legis præjudicio quid Principibus Christianis liceat circa res sacras & ecclesiasticas. Quod expendere oportet juxta divisionem initio capitis superioris propositam; non tantum ratione habita ejus juris quod Libris Decretalium continetur, sed etiam inspectis veterum Conciliorum & antiquorum Patrum hac de re sententiis.

Principes Christiani de rebus fidei controversis leges ferre non possunt, cum hæc sit Ecclesiæ Christi potestas; cui, ut columnæ, fidei Christianæ prædicatio secundum Scripturarum & veteris traditionis tenorem innitur. Vnde perfidiam Arrij, non Constantinus, sed Synodus Nicæna discuf-

fit. Macedonium & Apollinaristas Occidentalium libellus & Synodus Constantino-poli coacta, non verò Theodosius Imperator, hæreses damnarunt. Nestorij amentiam Synodus Ephesina, & Eutychetis delirium Chalcedonense Concilium, non Theodosius, aut Marcianus, anathemate perculerunt. Hoc apertissime professi sunt ipsi Principes; ut in re certissima argumentis congerendis non sit opus. Sed quia minus sincerè, qui discussioni quæstionis nostræ insudant, quæ de una specie dicta sunt, ad omnes rerum ecclesiasticarum species extendunt; ideo aliquot locos promam, qui suis limitibus coerceri debent, non autem ad alienam à mente auctorum sententiam torqueri. Hujus rei specimen præbebit Theodosij epistola ad Synodum Ephesinam: *Nefas est enim qui sanctissimorum Episcoporum catalogo adscriptus non est, illum ecclesiasticis negotiis & consultationibus sese immiscere.* Sed dissimulantur superiora verba, quæ rem omnem ad fidei quæstiones restringunt: *Candidianum ad sacram vestram Synodum abire justimus; sed ea lege, & conditione, ut cum quæstionibus & controversiis quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil quidquam commune habeat. Nefas est enim &c.*

II. Cum Valentinianus Imperator ad Synodum indicendam sollicitatus esset ab Episcopis Orientis anno CCCCLXIV. pro restauranda Consubstantialitatis fide, quæ à Constantio pessumdata erat, præclarum hoc responsum dedisse testatur Sozomenus: *Sibi, qui unus è laicorum numero erat, non licere se ejusmodi negotiis interponere. Et ideo Sacerdotes & Episcopi, inquit, quibus hæc cura sunt, seorsum per se, ubicunque ipsis libitum fuerit, in unum conveniant.* Quo responso ad legationem Hypatiani dato, Episcopi Orientales Lampfaci Concilium cogunt. Ex ista Valentiniani professione interdictas quidem esse Principibus fidei quæstiones apertè patet. Non inde tamen sequitur Imperatorem à se duxisse alienum ut Synodum indiceret; cum è contrà, disertis verbis, ejus cogendæ Episcopis gratiam faciat. Hic locus sincerè acceptus id tantum conficit quod dixi, non autem quod inde plurimi colligunt. Ceterum quod verbo testatus fuerat, rescripto constituit, nempe fidei causas à Sacerdotibus esse judicandas. Exceptione hujus legis usus est S. Ambrosius, cum recusabat de fide cum Auxentio disputare in Consistorio Principis: *Nec quisquam, inquit, contumacem me judicare debet, hoc cum asseram quod augustæ memoriæ pater tuus non solum sermone respondit, sed etiam legibus suis sanxit: In causa fidei vel ecclesiastici ali-*

Ep. Th. Syn. Eph. part. 1. c. 11. ad p. 101. ubi dicitur, quod Theodosius Imperator, qui in re certissima argumentis congerendis non sit opus. Sed quia minus sincerè, qui discussioni quæstionis nostræ insudant, quæ de una specie dicta sunt, ad omnes rerum ecclesiasticarum species extendunt; ideo aliquot locos promam, qui suis limitibus coerceri debent, non autem ad alienam à mente auctorum sententiam torqueri. Hujus rei specimen præbebit Theodosij epistola ad Synodum Ephesinam: Nefas est enim qui sanctissimorum Episcoporum catalogo adscriptus non est, illum ecclesiasticis negotiis & consultationibus sese immiscere. Sed dissimulantur superiora verba, quæ rem omnem ad fidei quæstiones restringunt: Candidianum ad sacram vestram Synodum abire justimus; sed ea lege, & conditione, ut cum quæstionibus & controversiis quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil quidquam commune habeat. Nefas est enim &c.

Sozom. l. 4. c. 1. ubi dicitur, quod Sozomenus testatur, quod Imperator Valentinianus, qui in re certissima argumentis congerendis non sit opus. Sed quia minus sincerè, qui discussioni quæstionis nostræ insudant, quæ de una specie dicta sunt, ad omnes rerum ecclesiasticarum species extendunt; ideo aliquot locos promam, qui suis limitibus coerceri debent, non autem ad alienam à mente auctorum sententiam torqueri. Hujus rei specimen præbebit Theodosij epistola ad Synodum Ephesinam: Nefas est enim qui sanctissimorum Episcoporum catalogo adscriptus non est, illum ecclesiasticis negotiis & consultationibus sese immiscere. Sed dissimulantur superiora verba, quæ rem omnem ad fidei quæstiones restringunt: Candidianum ad sacram vestram Synodum abire justimus; sed ea lege, & conditione, ut cum quæstionibus & controversiis quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil quidquam commune habeat. Nefas est enim &c.

Vide Lib. 1. Marc. c. 11. ubi dicitur, quod Marcianus Imperator, qui in re certissima argumentis congerendis non sit opus. Sed quia minus sincerè, qui discussioni quæstionis nostræ insudant, quæ de una specie dicta sunt, ad omnes rerum ecclesiasticarum species extendunt; ideo aliquot locos promam, qui suis limitibus coerceri debent, non autem ad alienam à mente auctorum sententiam torqueri. Hujus rei specimen præbebit Theodosij epistola ad Synodum Ephesinam: Nefas est enim qui sanctissimorum Episcoporum catalogo adscriptus non est, illum ecclesiasticis negotiis & consultationibus sese immiscere. Sed dissimulantur superiora verba, quæ rem omnem ad fidei quæstiones restringunt: Candidianum ad sacram vestram Synodum abire justimus; sed ea lege, & conditione, ut cum quæstionibus & controversiis quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil quidquam commune habeat. Nefas est enim &c.

Conc. C. 44. c. 1. ubi dicitur, quod Concilium Chalcedonense, qui in re certissima argumentis congerendis non sit opus. Sed quia minus sincerè, qui discussioni quæstionis nostræ insudant, quæ de una specie dicta sunt, ad omnes rerum ecclesiasticarum species extendunt; ideo aliquot locos promam, qui suis limitibus coerceri debent, non autem ad alienam à mente auctorum sententiam torqueri. Hujus rei specimen præbebit Theodosij epistola ad Synodum Ephesinam: Nefas est enim qui sanctissimorum Episcoporum catalogo adscriptus non est, illum ecclesiasticis negotiis & consultationibus sese immiscere. Sed dissimulantur superiora verba, quæ rem omnem ad fidei quæstiones restringunt: Candidianum ad sacram vestram Synodum abire justimus; sed ea lege, & conditione, ut cum quæstionibus & controversiis quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil quidquam commune habeat. Nefas est enim &c.

Ambros. lib. 1. epist. 33. ubi dicitur, quod Ambrosius Imperator, qui in re certissima argumentis congerendis non sit opus. Sed quia minus sincerè, qui discussioni quæstionis nostræ insudant, quæ de una specie dicta sunt, ad omnes rerum ecclesiasticarum species extendunt; ideo aliquot locos promam, qui suis limitibus coerceri debent, non autem ad alienam à mente auctorum sententiam torqueri. Hujus rei specimen præbebit Theodosij epistola ad Synodum Ephesinam: Nefas est enim qui sanctissimorum Episcoporum catalogo adscriptus non est, illum ecclesiasticis negotiis & consultationibus sese immiscere. Sed dissimulantur superiora verba, quæ rem omnem ad fidei quæstiones restringunt: Candidianum ad sacram vestram Synodum abire justimus; sed ea lege, & conditione, ut cum quæstionibus & controversiis quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil quidquam commune habeat. Nefas est enim &c.

cujus ordinis eum judicare debere, qui nec monere impar fit, nec jure dissimilis. Hac enim verba rescripti sunt. Hoc est, Sacerdotes de Sacerdotibus voluit judicare.

III. Et quia in hunc locum incidimus, ne res aperta testium nube obscuratur, satis erit unus Ambrosius, qui vehementi oratione sacrilegium istud à mente Principum dispellit. Quando audisti, Clementissime Imperator, in causa fidei laicos de Episcopis judicasse? Ita ergo quadam adulatione curvamus, ut sacerdotalis juris finis immemores, & quod Deus donavit mihi, hoc ipse aliis putem esse credendum? Si docendus est Episcopus à laico, quid sequetur? Laicus ergo disputet, & Episcopus audiat; Episcopus discat à laico. At certe, si vel scripturarum seriem divinarum vel vetera tempora retractemus; quis est qui abnuat in causa fidei, in causa inquam fidei, Episcopos solere de Imperatoribus Christianis, non Imperatores de Episcopis judicare. Infra: Si conferendum de fide, Sacerdotum debet esse ista collatio; sicut factum est sub Constantino auguste memoria Principe, qui nullas leges ante praecepit, sed liberum dedit iudicium Sacerdotibus.

Huc trahi debent quae in Palladium Episcopum, Arrianæ hæreseos professorem, in Concilio Aquileiensi probra conjecit idem Ambrosius; quod Episcopus cum esset, ad sententiam laicorum provocaret. quod de causa fidei intelligendum est. Esi in multis impietatibus deprehensus sit, erubescimus tamen ut videatur qui sacerdotium sibi vindicat, à laicis esse damnandus. Ac per hoc quoniam & in hoc ipso damnandus est qui laicorum expectat sententiam; cum magis de laicis Sacerdotes debeant judicare, eum pronuntio sacerdotio indignum. Quare prudentissimè rescripti Agapetus Pontifex Iustiniano Principi, qui Edictum aliquod de fide orthodoxa promulgarat, se illud laudare & amplecti: Non quia laicis auctoritatem predicationis admittimus; sed quia studium fidei vestre patrum regulis conveniens confirmamus, a que roboramus.

IV. Quamvis autem de fide nihil decernerent Principes, tamen exemplo Constantini Magni Conciliis adesse poterant, ubi de fide tractabatur, quae communis est æquè laicis ac Clericis. Hoc præ se tulit Marcianus Imperator in oratione sua ad Synodum Chalcedonensem: Nos enim ad fidem confirmandam, non ad potentiam aliquam exercendam, exemplo religiosi Principis Constantini, synodo interesse volumus, ne vel ulterius populi pravis suasionibus separentur. Quare Patricius Florentius mandato Imperatoris Theodosij synodo Constantinopoli habitæ sub Flaviano contra Eutychem interfuit, quia tractabatur de fide, ut ait disertè Imperator in

Rescripto: ἐπειδὴ λόγος καὶ πρεσβυτέρων ἐστίν. Quae non sunt accipienda eo sensu, quasi de fide tractare Florentio fuerit liberum; sed ut ostendatur, cur adversum regulas, quae laicos à Conciliis arcent, licuerit Florentio interesse tractationibus illius synodi, nempe quia de fide agebatur. Sanè cum legerentur acta istius synodi, & interlocutio Florentij recitaretur his verbis, Qui non dicit ex duabus naturis, & duas naturas, non credit rectè, retulit ille se nihil tale interlocutum. nefas enim sibi esse de dogmatibus discernere: ἡ δὲ ἔργα οἷός τε ἦν ἡμεῖς ὁδοῦ μακρῆς.

Nicolaus I. rationem aperuit cur tractationibus de fide interesse possint laici: Dicite, quæsumus, ubinam legistis Imperatores antecessores vestros in synodalibus conventibus interfuisse? Nisi forsitan in quibus de fide tractatum est, quæ universalis est, quæ omnium communis est, quæ non solum ad Clericos, verum etiam ad laicos, & ad omnes omnino pertinet Christianos. Vos autem non solum synodo in causa Sacerdotis (id est, Ignatij) collectæ interfuistis, verum etiam numerosa secularium millia ad videndum ejus opprobrium aggregastis. Vnde Synodus Octava hærens vestigiis Nicolai, fatetur Principibus liberum Synodis Oecumenicis interesse, cum de fide agitur; quamvis illos à ceteris Conciliis arceat, & ab ipsa fidei definitione, quam à Principibus omnino alienam esse diximus.

V. Neque enim illam impietatem fovemus qua magistratus Constantinopolitani ferebantur, cum editam Legem seu Typum à Constante Imperatore de unius voluntatis in Christo professione, Maximo Abbati, ut ei consensum suum præberet, obtrudebant. Etenim respondente Maximo non esse Principis partes ut de dogmatibus decerneret, Quoniam Sacerdotum est quærare ac definire de salutaribus Ecclesie Catholice dogmatibus; replicant illi: Ergo non est omnis Christianus Imperator, etiam Sacerdos. Tum retulit Maximus: Non est. Neque enim adstat altari, neque post sanctificationem panis exultat eum dicens: Sancta sanctis, neque baptizat, neque chrismatismis consecutionem patrat, neque facit Episcopos, vel Presbyteros, aut Diaconos, neque limit Ecclesias, neque indicia sacerdotij fert, superhumerali scilicet & Evangelium, quemadmodum Imperij coronam & purpuram. Deinde refellit argumentum adversariorum, qui ducebant exemplum à Melchisedeco Rege atque Sacerdote, quem ille typum immortalis Regis & Sacerdotis gefisse, nequaquam verò ceteris Regibus ad eandem dignitatem præivisse, ostendit. atque tandem ita sermonem istum claudit, ut doceat in Diptychis Ecclesie nomina Princi-

Nicolaus I. in ep. ad Michælan.

Ὁβία Syn. cap. 12. οὐκ ἔστιν ἡμῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπισημοῦν ἡμῶν τῶν πολιτικῶν ἀλλὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπισημοῦν.

Collatio Maximi cum Principibus in Secretario anno 451. edita à V. Cl. R. P. Sirmondo inter Collectanea Analtisij.

Vide Libellum Mureæ titulum Eucnem.

Conc. Chalced. Act. 4.

Act. 3. Conc. Chalced.

pum descripta cum plebe, non autem cum Clero, & eodem discrimine eorum memoria in sacrificiis celebratam. Veruntamen quid volumus per malta discurrere? Inter sacras oblationes supra sanctam mensam, post Pontifices, & Sacerdotes, & Diaconos, omnemque sacramentum ordinem, cum laicis Imperatores memorantur, dicente Diacone: Et eorum qui in fide dormierunt laicorum Constantini, Constantii, & ceterorum. Sic autem & virorum memoriam facit Imperatorum, post sacras omnes. Attamen tam serio monenti non cessit adulatio aulicorum. Nam hæc eo dicente, clamat Menas: Hæc dicens, scidisti Ecclesiam. Manavit hæc opinio, quamvis aliqua sui parte imminuta, in sequioris seculi Græculos: qui sacerdotij muneribus Imperatores adeo implicat, ut ipsum docendi officium, quod Episcopis tam severè vindicat Ambrosius, Principibus suis fœda & demissa humilitate communicent. Balsamonis hæc sunt verba: *Audiant hi tam ad amplitudinem Imperatoriam, quam Patriarchalem officia docendi pertinere, propter unctiois sacre vim atque potestatem. Hinc enim usu venit ut fideles Principes & Imperatores catechetico more cum Christiano populo colloquantur, aut suffutum faciant more Sacerdotum, & cum cera duplisci obfignent.* *Mox: Imperatorum auxilium ad illuminationem & stabilimentum sese tam animi quam corporis porrigit; amplitudine Patriarcharum ad animi duntaxat utilitatem restricta.* Vnde à Demetrio Chomateno Archiepiscopo Bulgariae Princeps dicitur esse Κοινὸς τῆς Εκκλησίας Ἐπισημεύων, quasi diceret Doctrinæ Principem. Meminisse debuerant Eulogij Presbyteri: qui cùm à Valentis Præfecto urgeretur ut cum Imperatore communicaret, faceret respondit apud Theodoretum: *Numquid cum imperio est etiam sacerdotij dignitatem consecutus? Qua de re graviter Facundus Hermianensis, Christi solius esse regnum cum sacerdotio simul habere: quoniam etsi quidam Reges in ejus venturi figuram sacerdotio functi sunt, tamen cùm manifesta lux veniret in mundum, umbras removens futurorum, nulli alteri dedit quod sibi singulare servavit; sed in diversos sua dona distribuens, sic quæ propria sunt sacerdotij, Regibus interdixit. Quocirca quemadmodum vir sapiens non profanum judicaret hoc velle videri quod solus est Christus?*

Theod. Balsamo in Mediceo Patriarch. si Basilio de si sacri...
Theod. lib. 4. cap. 10. ubi dicitur de...
Vide supra hoc libro cap. 4. §. 1.

Christianos trahi non posse docuissimus capite superiori. Gelasius in iis quæ sacramentorum perceptionem & mysteriorum erogationem respiciunt, Principes religionis ordine à Sacerdotum judicio pendere docuit. Et Gregorius II. in Leonem investus est, quod imagines, quæ ad ceremoniarum censum referri possunt, ab Ecclesiis Edicto suo proscripsisset. Quare vereor ne Iustinianum damnare cogamur, quod de sacre Liturgiæ ritibus constitutionem ediderit, quæ mystica verba consecrationis Eucharistiæ, elata voce, non autem demissa, ut solenne erat, proferri jubet, ut qui locum tenet idiotæ, Amen succinere possit. Præterquam quod enim de ritu sacrificiorum decernere tentat, quæ pars Displinxæ solis Sacerdotibus competit, antiquos Ecclesiæ mores sollicitat; qui, ut reverentia mysteriis conciliaretur, preces mysticas demissa voce proferri induxerant, ut testatur Basilius in Oriente, & licet aliquot seculis posterior, Alcuinus in Occidente.

Gelasius ep. ad Anulst.
Gregor. II. in ad Leon.
Nov. 117. ubi dicitur de...
Basilius de...
Alcuin. c. 4. ubi de divina...

CAPVT VII.

Synopsis.

- I. An censura Clericorum legibus Principum subjaceat. De Clericis agi, quæ sunt Clerici, vel quæ sunt cives, Clericorum conditio, quæ Clerici sunt, à legibus Principum immunitis, & à foro civili.
- II. Probatur è dicto Constantini, & ex causa Cæcilianæ cum Donatistis.
- III. Ex Athanasio, Liberio, & Osio.
- IV. Ex Valentiniani rescripto ab Ambrosio relato, quod explicatur. Iudicium in causa ecclesiastici ordinis. Decreta edita de sacris ordinibus. Honorij rescriptum in causa Chrysostrami, de canonicis questionibus intelligendum, quæ ibi religionis causæ dicuntur.
- V. Idem probatur è Basilio Imperatore in Octava Synodo; cujus locus explicatur.
- VI. Canonicis questionibus interesse non debent laici, è Synodo Chalcedonensi, & Iustiniano.
- VII. Marcianus à Concilio Chalcedonensi editi tres canones de clericorum & monachorum disciplina postulat.
- VIII. Canones de ecclesiasticis ordinibus eduntur. De Clericis, quæ cives sunt, & de Bonis ecclesiasticis, alibi dicitur.

I. AN Censura Clericorum legibus & judiciis Principum subjaceat, non potest sine offensionis periculo tractari. Aequo tamen animo laturos esse Principes existimo, si aliquo dato & retento, de lite ista implicatissima transigatur. Proferamus quæ sit veterum sententia, & negotium confectum erit absque ulla partium injuria. Duas